

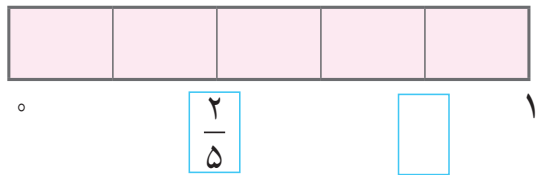
عددهای اعشاری

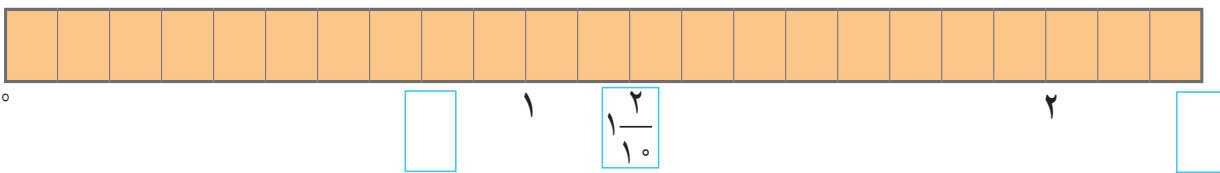
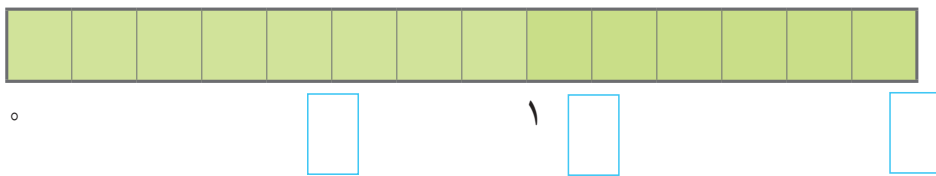
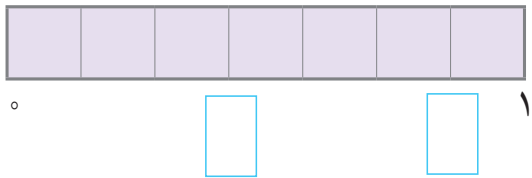
در مسابقه‌های ورزشی مختلف، دقت در اندازه‌گیری‌ها اهمیت بسیاری دارد. گاهی لازم است اندازه‌ها با واحدهای مشخص به صورت اعداد اعشاری بیان شوند.

عددهای اعشاری

فعالیت

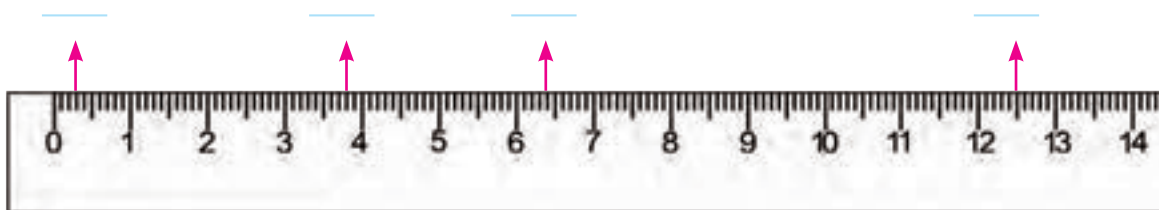
۱- در هر قسمت، نوار واحد را به قسمت‌های مساوی تقسیم کردیم. مانند نمونه در جاهای خالی، کسری یا عدد مخلوط مناسب بنویسید.

۲- می‌خواهیم اعداد نوارهای بالا را به صورت اعشاری نمایش دهیم؛ کدام نوار مناسب‌تر است؟ نمایش اعشاری عددهای مشخص شده‌ی نوار آخر را بنویسید. جای $\frac{6}{10}$ و $\frac{1}{10}$ را روی نوار آخر نشان دهید. به اندازه‌ی $\frac{2}{10}$ از این نوار را هاشور بزنید.

۳- روی خط‌کش زیر، هر یک سانتی‌متر به 10 قسمت مساوی تقسیم شده است. هر یک از این قسمت‌ها یک‌دهم ($\frac{1}{10}$) سانتی‌متر است.

نقاط مشخص شده، کدام عددهای اعشاری را نشان می‌دهند؟

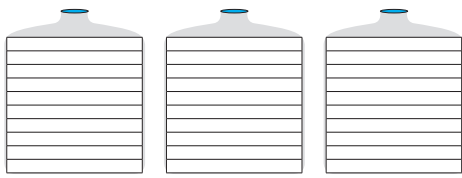
عدد یک نشان‌دهنده‌ی چند تا یک‌دهم ($\frac{1}{10}$) است؟ _____

عدد دو چند تا یک‌دهم ($\frac{1}{10}$) را نشان می‌دهد؟ _____ عدد ۷ چند تا $\frac{1}{10}$ است؟ _____

$\frac{7}{4}$ چند تا $\frac{1}{10}$ است؟ _____ $\frac{7}{4}$ سانتی‌متر یعنی ۷ سانتی‌متر و _____ میلی‌متر.

به کمک خط‌کش، طول مداد خود را اندازه بگیرید؛ چند سانتی‌متر است؟ _____

کار در کلاس

۱- اگر هر ظرف یک لیتر را نشان دهد، $\frac{2}{6}$ ظرف‌ها را با رنگ آبی مشخص کنید.

چند لیتر خالی ماند؟ _____

۲- هر یک از مربع‌های زیر یک کیلوگرم را نمایش می‌دهد که به ده قسمت مساوی

تقسیم شده است. هر یک از این قسمت‌ها _____ کیلوگرم است. شکل‌های زیر را

طوری رنگ کنید که عددی بین یک و دو کیلوگرم را نشان دهد.

عدد اعشاری مقدار رنگ شده و رنگ نشده را بنویسید.

عدد قسمت رنگ شده: _____ عدد قسمت رنگ نشده: _____

پاسخ‌های خود را با عدد هم‌کلاسی‌هایتان مقایسه کنید.

کدام عدد از همه بیشتر است؟ _____ کدام عدد از همه کمتر است؟ _____

فعالیت

۱- محمد می‌خواهد بداند دقیقاً چه مقدار تخته چوب دارد. او هر

تخته را به شکل یک مربع نشان داده است.

این مقدار از دو تخته بیشتر و از _____ تخته کمتر است.

محمد برای مشخص کردن مقدار باقی‌مانده، مربع واحد را به ده قسمت

مساوی تقسیم کرد. هر قسمت $\frac{1}{10}$ یا $\frac{1}{10}$ واحد است.

با توجه به شکل، مقدار تخته‌های باقی‌مانده از ۴ دهم بیشتر و از _____ دهم کمتر است.

محمد برای اینکه مقدار تخته‌ها را دقیق‌تر حساب کند، قسمت‌های یک دهم را باز به ده قسمت مساوی تقسیم کرد.

به این ترتیب، مربع واحد به چند قسمت مساوی تقسیم شد؟ _____

هر قسمت کوچک چه کسری از واحد است؟ _____

پس تخته‌های باقی‌مانده ۴۷ تا $\frac{1}{100}$ است که نمایش اعشاری آن $\frac{47}{100}$ است.

بنابراین محمد $\frac{47}{100}$ یا $\frac{2}{100}$ تخته دارد که آن را **دو و چهل و هفت صدم** می‌خوانیم.

۲- برای مشخص کردن مرتبه‌ی صدم به جدول ارزش مکانی یک ستون اضافه می‌کنیم.

این ستون را در سمت _____ ستون دهم قرار می‌دهیم.

یکان	دهم	صدم
۰	۰	۱

یک صدم کوچک‌تر است یا یک دهم؟ _____

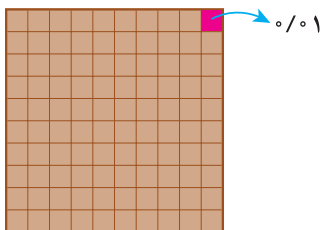
$\frac{1}{10}$ تا $\frac{1}{100}$ می‌شود _____ و $\frac{1}{10}$ تا $\frac{1}{100}$ می‌شود _____

۳- عدد $\frac{23}{100}$ را در جدول ارزش مکانی بالا قرار دهید و جاهای خالی را پر کنید.

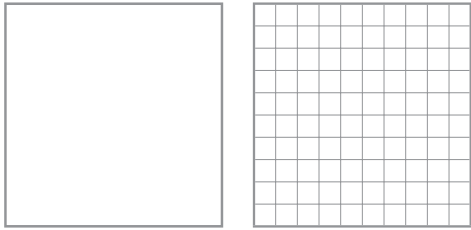
$\frac{23}{100}$ یعنی _____ صدم یا ۲ دهم و _____ صدم $\frac{23}{100} = \frac{2}{10} + \frac{3}{100}$

$\frac{23}{100}$ بین _____ دهم و _____ دهم قرار دارد.

یک عدد بنویسید که بین $\frac{3}{100}$ و $\frac{4}{100}$ باشد. _____

کار در کلاس

۱- اگر هر مربع یک واحد باشد، $1/84$ را با رنگ کردن شکل نشان دهید و جاهای خالی را پر کنید.
 $1 < 1/84 < \underline{\hspace{2cm}}$

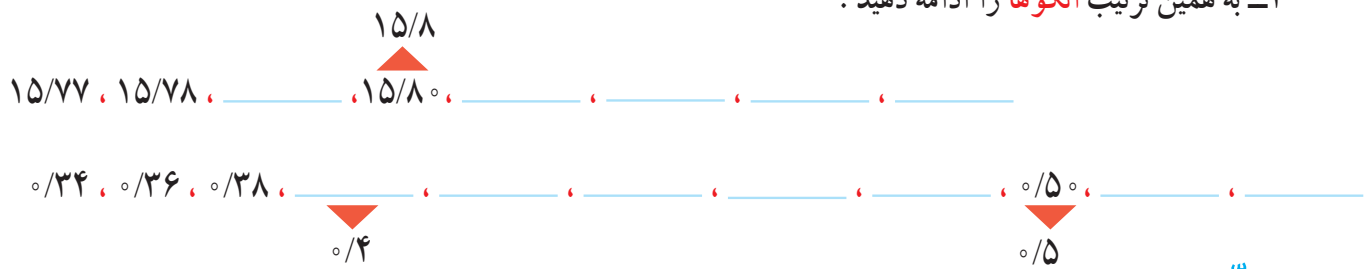
برای رنگ کردن ۱ واحد، صد تا $1/100$ و برای رنگ کردن $1/8$ تا $1/100$ و برای رنگ کردن $1/4$ تا $1/100$ را رنگ کردیم.

$$1/84 = 1 + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}}$$

این عدد را روی محور زیر نشان دهید.

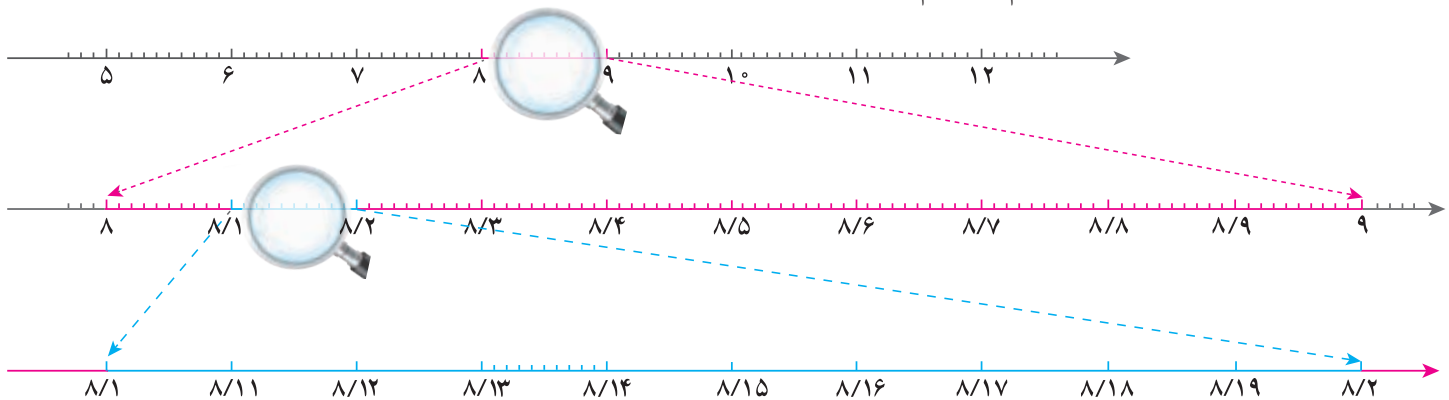
۲- به همین ترتیب الگوها را ادامه دهید:

فعالیت

۱- جرم یک سکه‌ی بهار آزادی $8 \frac{133}{1000}$ (هشت و صد و سی و سه هزارم، $8/133$) گرم است. می‌خواهیم این عدد را روی محور نشان دهیم. در هر مرحله، محور را بزرگ‌تر کرده‌ایم تا آن را دقیق‌تر مشاهده کنیم. هر بار واحد مورد نظر را به ده قسمت مساوی تقسیم کرده‌ایم.

جای $8/133$ را روی محور بالا مشخص کنید.

۲- مرتبه‌ی هزارم را به جدول ارزش مکانی اضافه کنید. یک هزارم کوچک‌تر است یا یک صدم؟

یکان	دهم	صدم	...

$8/133$ را در جدول ارزش مکانی قرار دهید.

رقم‌های مرتبه‌ی صدم و هزارم را بنویسید: صدم: _____ و هزارم: _____

گسترده‌ی این عدد را کامل کنید.

$$۸/۱۳۳ = ۸ + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + ۰/۰۰۳$$

$$۸ \frac{۱۳۳}{۱۰۰۰} = ۸ + \frac{۱۰۰}{۱۰۰۰} + \frac{۳۰}{۱۰۰۰} + \frac{۳}{۱۰۰۰} = ۸ + \frac{۱}{۱۰} + \frac{۳}{۱۰۰} + \frac{۳}{۱۰۰۰}$$

۱۰ تا ۰/۰۰۱ می‌شود $\underline{\hspace{1cm}}$ و ۱۰ تا ۰/۰۱ می‌شود $\underline{\hspace{1cm}}$ و ۱۰ تا ۰/۱ می‌شود $\underline{\hspace{1cm}}$.

۳- به همین ترتیب الگوها را ادامه دهید:

۲/۱۳۷ ، ۲/۱۳۸ ، ۲/۱۳۹ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$

۲۷/۸۵۰ ، ۲۷/۸۵۵ ، ۲۷/۸۶۰ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$

۰/۹ ، ۰/۹۲ ، ۰/۹۴ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$

۰/۴ ، ۰/۳۵ ، ۰/۳ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$ ، $\underline{\hspace{1cm}}$

کار در کلاس

۱- ۲/۹۴۵ (دو و نهصد و چهل و پنج هزارم) را روی شکل رنگ کنید.

این عدد یعنی ۲ تا یکی و ۹ تا یک دهم و ۴ تا یک صدم و ۵ تا یک هزارم. جاهای خالی را پر کنید و این عدد را در جدول ارزش مکانی قرار دهید.

هزارم	صدم	دهم	یکان

$$۲ \times ۱ \rightarrow ۲ \rightarrow ۲$$

$$۹ : \times \frac{۱}{۱۰} \rightarrow \square \rightarrow ۰/۹$$

$$۴ : \times \square \rightarrow \frac{۴}{۱۰۰} \rightarrow ۰/۰۴$$

$$\square \times \frac{۱}{۱۰۰۰} \rightarrow \frac{۵}{۱۰۰۰} \rightarrow \frac{۰/۰۰۵}{۲/۹۴۵}$$

۲- هر جفت عدد را باهم مقایسه کنید. می‌توانید از جدول ارزش مکانی کمک بگیرید.

	هزارم	صدم	دهم	یکان	دهگان
۱	۷	۲	۰	۳	
۲					
۳					
۴					
۵					
۶					

	هزارم	صدم	دهم	یکان	دهگان
۱		۷	۲	۳	
۲					
۳					
۴					
۵					
۶					

۱ $\frac{۳/۰۲۷}{۳/۲۷}$

۲ $\frac{۱۳/۷۴}{۴/۲۱۵}$

۳ $\frac{۰/۱۰۰}{۰/۲۵}$

۴ $\frac{۳/۰۶}{۳/۰۵۶}$

۵ $\frac{۲/۴۵۰}{\text{دو و چهل و پنج صدم}}$

۶ $\frac{\text{سی و هفت صدم}}{\text{سی عدد صحیح و هفت صدم}}$

تمرین

۱- عدد مربوط به هر گسترده را جلو آن بنویسید و یا گسترده‌ی عددهای زیر را بنویسید.

$$2 + 0/1 + 0/04 + 0/008 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$7 + 0/1 + 0/005 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$14/257 = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}}$$

$$10/019 = \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}} + \underline{\hspace{1cm}}$$

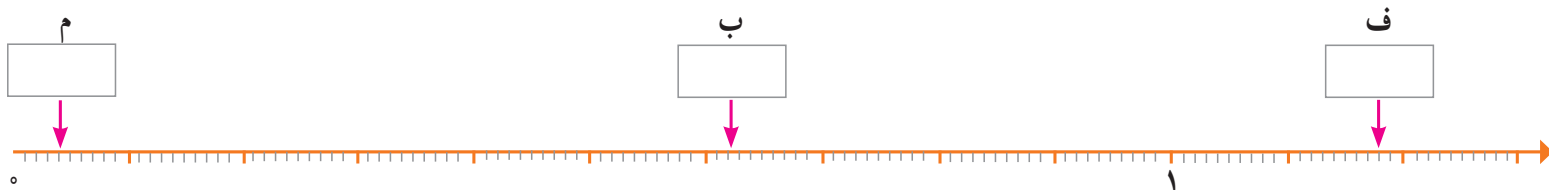
۲- طبق جدول زیر، رنگ آمیزی کنید.

زرد	عددهایی که از صفر بزرگ‌تر و از یک کوچک‌ترند
بنفش	عددهایی که از یک بزرگ‌ترند

$0/003$ $0/8$
 $0/25$ دو میلیون $3/05$
 $0/97$ بیست و پنج و یک دهم $2/183$
 $4 \frac{7}{10}$ بیست و پنج صدم
 $1/3$

همه‌ی عددهای بالا را به ترتیب از کوچک به بزرگ بنویسید.

۳- روی محور، نقطه‌هایی مشخص شده‌اند. عدد اعشاری هر نقطه را بنویسید.

عدد $0/98$ را روی محور مشخص کنید و آن را (س) بنامید.

یک عدد بنویسید که از عدد (ف) کوچک‌تر و از عدد (س) بزرگ‌تر باشد. $\underline{\hspace{2cm}}$

عدد (ج) را طوری بنویسید که از عدد (ب) کوچک‌تر و از $0/61$ بزرگ‌تر باشد. $\underline{\hspace{2cm}}$

۴- قد مریم ۱۴۶ سانتی‌متر است؛ یعنی چند متر؟ $\underline{\hspace{2cm}}$

آقای خسروی $3/5$ کیلوگرم میوه خرید؛ یعنی چند گرم؟ $\underline{\hspace{2cm}}$

طول یک روبان 1507 میلی‌متر است؛ یعنی چند متر؟ $\underline{\hspace{2cm}}$

۵- ممیز عددهای زیر جا افتاده است. آنها را در جای مناسب قرار دهید.

۲۵ لیتر آب در یک لیوان ریخته و لیوان پر شد.

طول پاک‌کن هادی ۳۶ سانتی‌متر است.

از خانه تا مدرسه ۳۷۵ کیلومتر فاصله بود.

ارتفاع اتاق ۳۴ متر است.

۲۹۵ لیتر بنزین در ماشین ریخته.

دمای بدن بیمار ۳۹۴ درجه بود.

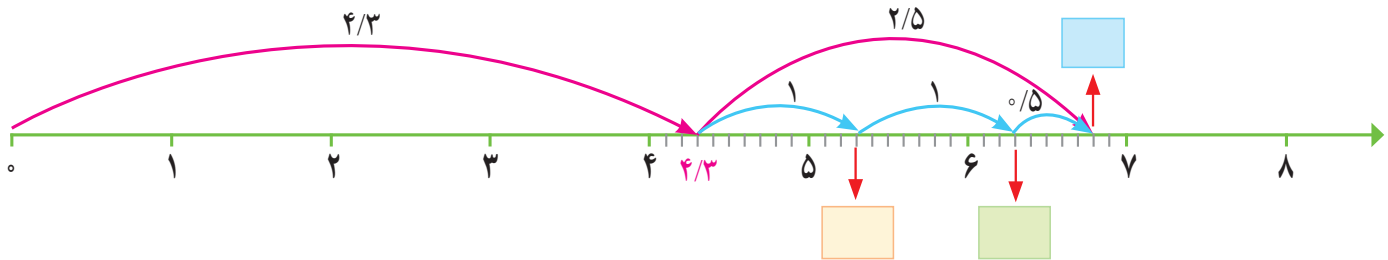
جمع عددهای اعشاری

فعالیت

۱- حسین آقا $\frac{4}{3}$ متر چوب پرده برای پنجره‌های اتاق و $\frac{2}{5}$ متر چوب پرده برای پنجره‌های آشپزخانه خرید. او

چند متر چوب پرده خرید؟

$$\frac{4}{3} + \frac{2}{5}$$

$$\frac{1}{8} + \frac{3}{4}$$

۲- جمع روبه‌رو را روی محور زیر نشان دهید و حاصل را بنویسید.

۳- آقای تهرانی هر روز صبح با خودرو شخصی‌اش به محل کار خود می‌رود و بعد از ظهر به خانه برمی‌گردد. خودرو او هنگام رفتن $\frac{1}{47}$ لیتر بنزین و هنگام برگشتن، به دلیل شلوغی خیابان‌ها، $\frac{2}{28}$ لیتر بنزین مصرف می‌کند. آقای تهرانی برای رفت و آمد به محل کار خود، هر روز چند لیتر بنزین مصرف می‌کند؟

به مراحل جمع زیر دقت کنید.

$$\frac{2}{28} + \frac{1}{47} =$$

	یکان	دهم	صدم
مرحله ۱	۲	۲	۸
+	۰	۰	۷
	۲	۳	۵

	یکان	دهم	صدم
مرحله ۲	۲	۳	۵
+	۰	۴	
	۲	۷	۵

	یکان	دهم	صدم
مرحله ۳	۲	۷	۵
+	۱		
	۳	۷	۵

۴- آقای حسینی در ماه قبل $\frac{1}{474}$ کیلوگرم و در این ماه $\frac{3}{325}$ کیلوگرم زعفران فروخت. او در این

مدت چند کیلوگرم زعفران فروخته است؟

به مراحل جمع زیر دقت کنید:

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله ۱	۳	۳	۲	۵
+	۱			

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله ۲	۴	۳	۲	۵
+	۰	۴		

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله ۳	۴	۷	۲	۵
+	۰	۰	۷	

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله ۴	۴	۷	۹	۵
+	۰	۰	۰	۴

۵- می‌خواهیم حاصل جمع عددهای زیر را به‌دست آوریم. ابتدا عددها را در جدول ارزش مکانی قرار دهید و پاسخ سؤالات را بنویسید.

$$2/187 + 5/9 + 1/643$$

یکان	دهم	صدم	هزارم

کدام رقم از عدد ۲/۱۸۷ را در مرتبه‌ی دهم گذاشتید؟
 رقم ۵ از عدد ۵/۹ را در کدام مرتبه نوشتید؟
 رقم مرتبه‌ی هزارم عدد ۵/۹ چیست؟
 رقم مرتبه‌ی صدم عدد ۱/۶۴۳ چیست؟
 حالا از ستون مرتبه‌ی هزارم شروع کنید و جمع را ادامه دهید.
 حاصل جمع نهایی چند است؟
 آیا می‌توانیم رقم‌های مرتبه‌ی صدم را با رقم‌های مرتبه‌ی دهم جمع کنیم؟

روش این جمع و جمع قبلی را مقایسه و در کلاس درباره‌ی آن گفت و گو کنید.

• کار در کلاس •

۱- ابتدا ردیف بالای جدول‌ها را کامل کنید. حاصل جمع تقریبی را با حذف رقم‌های اعشاری به‌دست آورید؛ سپس حاصل دقیق را در هر قسمت به‌دست آورید.

$$7/1 + 5/127 + 2/0.6$$

$$13/0.01 + 25/0.89 + 11/91$$

حاصل تقریبی: $7 + 5 + 2 = \underline{\quad}$

حاصل تقریبی: $\underline{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

یکان	دهم	صدم	هزارم

یکان	دهم	صدم	هزارم

آیا حاصل تقریبی و حاصل دقیق به هم نزدیک‌اند؟

۲- جمع‌های زیر اشتباه انجام شده‌اند. در مورد اینکه این اشتباه‌ها چگونه رخ داده است، در کلاس گفت و گو کنید.

$$5/8 + 1/5 = 6/13$$

$$9/32 + 4/6 = 9/78$$

تمرین

۱- ابتدا حاصل جمع‌های زیر را با حذف رقم‌های اعشاری به صورت تقریبی به دست آورید. سپس آنها را به طور دقیق حساب کنید.

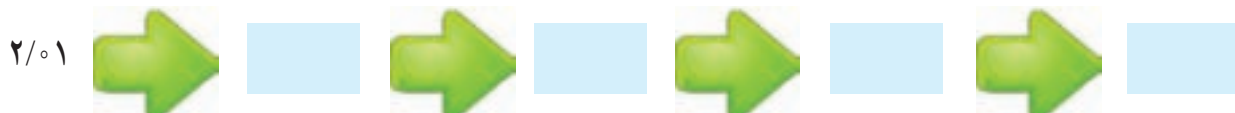
$$2/125 + 13/049$$

$$1/2 + 25/96 + 41/019$$

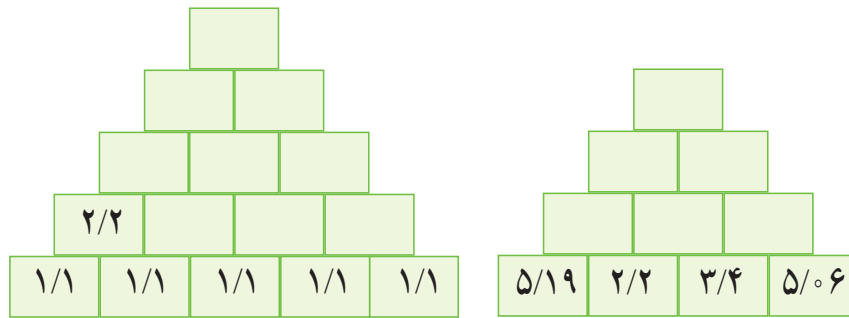
$$2/78 + 3/4 + 51/009$$

۲- کار تمام ماشین‌های زیر $+1/99$ است. $1/99$ به یک نزدیک تر است یا به دو؟ حدس می‌زنید جواب نهایی تقریباً چند

است؟ حاصل دقیق را پیدا کنید.

۳- هر خانه‌ی بالایی، حاصل جمع دو خانه‌ی پایینی است. قبل از کامل کردن جدول، عدد بالایی را به طور تقریبی حدس بزنید.

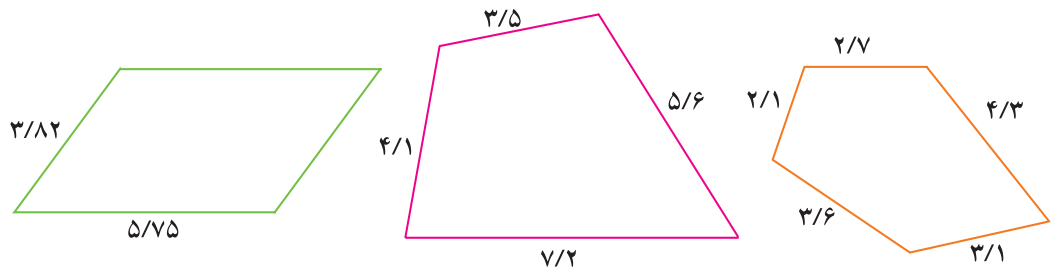
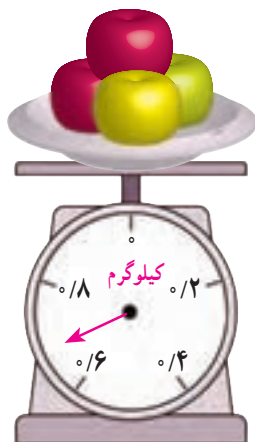
۴- کارت‌های زیر طبق جدول رنگ شده‌اند. از هر ۸ کارت استفاده کنید و دو عدد بسازید و باهم جمع کنید. قبل از جمع کردن، حدس بزنید حاصل تقریباً چند می‌شود.

حالا بزرگ‌ترین و کوچک‌ترین عددی را که می‌توانید، با این کارت‌ها بسازید و مجموع آن دو عدد را به دست آورید.

یکان	دهم	صدم	هزارم	مرتبه
زرد	آبی	قرمز	سبز	رنگ

۵- محیط چندضلعی‌های زیر را به دست آورید. (واحد: متر)

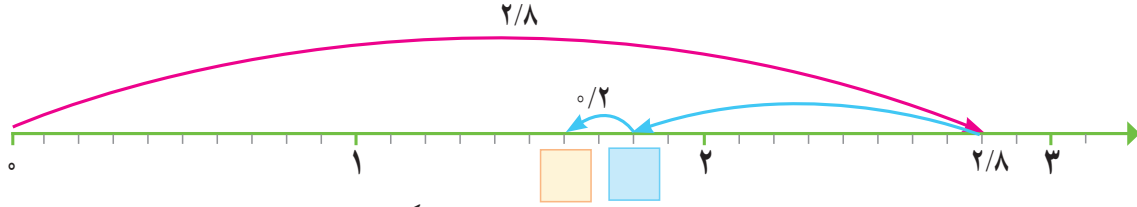
۶- میوه‌های روی ترازو تقریباً چند کیلوگرم است؟

تفریق عددهای اعشاری

فعالیت

۱- فاصله‌ی خانه‌ی احمد تا مدرسه $\frac{2}{8}$ کیلومتر است. او هر روز این مسافت را پیاده می‌رود. اگر احمد از مدرسه حرکت کرده و $\frac{1}{2}$ کیلومتر را پیموده باشد، چند کیلومتر دیگر باید برود تا به خانه برسد؟

$$\frac{2}{8} - \frac{1}{2} =$$

۲- تفریق زیر را روی محور نشان دهید. حدس می‌زنید پاسخ تقریباً چند است؟

$$\frac{3}{6} - \frac{2}{9}$$

۳- آقای احمدی اگر با خودرو شخصی‌اش به محل کار خود رفت و آمد کند، روزی $\frac{3}{65}$ لیتر بنزین مصرف می‌کند ولی اگر این مسیر را با تاکسی برود، مقدار مصرف او $\frac{1}{42}$ لیتر می‌شود. اگر آقای احمدی هر روز با تاکسی به محل کارش رفت و آمد کند، روزی چند لیتر بنزین صرفه‌جویی می‌شود؟

	یکان	دهم	صدم
مرحله‌ی ۱	۳	۶	۵
	- ۱		

	یکان	دهم	صدم
مرحله‌ی ۲	۲	۶	۵
	-	۴	

	یکان	دهم	صدم
مرحله‌ی ۳			
	-	۰	۲

$$\begin{array}{r} 714 \\ 847 \\ - 382 \\ \hline 465 \end{array}$$

۴- می‌خواهیم اختلاف دو عدد $\frac{847}{1000}$ و $\frac{382}{1000}$ را به دست آوریم.

می‌دانیم $\frac{847}{1000}$ یعنی ۸۴۷ تا یک هزارم و $\frac{382}{1000}$ یعنی — تا یک هزارم. پاسخ، ۴۶۵ تا هزارم یعنی — است.

$$\begin{array}{r} \underline{\hspace{2cm}} \\ - \underline{\hspace{2cm}} \\ \hline \underline{\hspace{2cm}} \end{array}$$

۵- اختلاف دو عدد $\frac{456}{1000}$ و $\frac{82}{1000}$ را به همین روش به دست آورید.

$\frac{82}{1000}$ (هشتاد و دو صدم) یعنی — تا یک هزارم و $\frac{456}{1000}$ یعنی — تا یک هزارم. پاسخ: — تا یک هزارم یعنی — است.

$$\frac{5}{1000} - \frac{304}{1000}$$

۶- با پرکردن جاهای خالی، مراحل تفریق را کامل کنید.

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله‌ی ۱				۶
				۴
				...

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله‌ی ۲			۲	۶
			۰	۴
			...	...

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله‌ی ۳		۷	۲	۶
		۳	۰	۴
		...	...	...

	یکان	دهم	صدم	هزارم
مرحله‌ی ۴	۵	۷	۲	۶
	۰	۳	۰	۴
	...	...	...	...

کار در کلاس

۱- ابتدا ردیف بالای جدول را کامل کنید و سپس حاصل تفریق‌ها را به دست آورید.

یکان		صدم	
۷ / ۲	۶	۹	
۴ / ۰	۳	۵	

دهگان				هزارم
۱	۴ / ۲	۹ / ۱	۱۰	۳
	۲ / ۱	۸	۷	

۲	۶ / ۲	۵	۶	
	۳ / ۸			

۲- تفریق‌های زیر اشتباه انجام شده‌اند. اشکال هر یک را بنویسید. شما برای اینکه دچار اشتباه نشوید، چه

$$\begin{array}{r} 4/579 \\ - 2/35 \\ \hline 43/44 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 7/4 \\ - 1/189 \\ \hline 6/389 \end{array}$$

می‌کنید؟

۳- در جاهای خالی سه عدد متفاوت قرار دهید؛ طوری که عبارت درست باشد. $\text{---} + \text{---} + \text{---} = 1$

تمرین

۱- جاهای خالی را پر کنید.

$$\begin{array}{r} 12/39 \\ + \square/\square6 \\ \hline \square7/0\square \end{array}$$

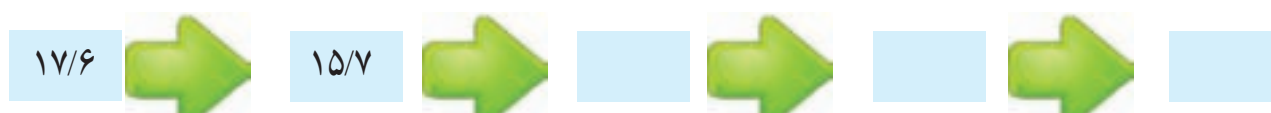
$$\begin{array}{r} 14/5\square2 \\ + 0/\square3\square \\ \hline \square\square/285 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3/\square6 \\ - 2/3 \\ \hline \square/\square4\square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10/4\square \\ - \square/27 \\ \hline 5/\square5 \end{array}$$

۲- کار همه‌ی ماشین‌های زیر $-1/9$ است. $1/9$ به یک نزدیک است یا به ۲؟ حدس می‌زنید حاصل نهایی چند

است؟ پاسخ دقیق را به دست آورید.

۳- در جدول‌های زیر، هر خانه‌ی بالایی، حاصل جمع دو خانه‌ی زیر آن است. جدول‌ها را کامل کنید.

۳۳/۴			
۱۷/۶			
۱۰/۶		۸/۸	
۵/۹	۴/۷	۲/۳	

۰/۸۷	۰/۷۸	۱	۰/۶۹

۴- گروه تلاش و امید مسابقه‌ی شنا دارند. هر عضو گروه باید ۱۰ متر شنا کند. هر گروهی که در مجموع، در زمان

کمتری این مسافت را شنا کند، برنده است. کدام گروه مسابقه را برده است؟ با چه اختلاف زمانی؟ (واحد زمان: ثانیه)

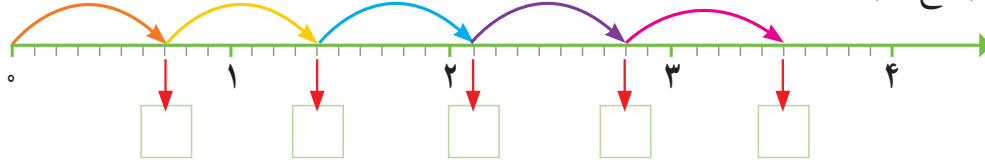
گروه	نفر اول	نفر دوم	نفر سوم	نفر چهارم
تلاش	۱۲/۴۵	۱۴/۰۹	۱۱/۱۸	۲۰/۰۳
امید	۱۵/۱۷	۱۰/۰۲	۱۲/۳۶	۱۸/۰۵

ضرب عددهای اعشاری

فعالیت

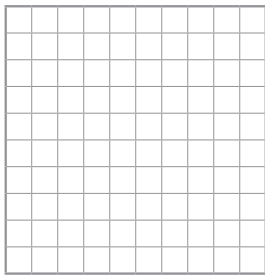
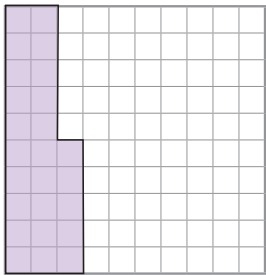
۱- قورباغه‌ای در هر بار پرش، $\frac{1}{7}$ متر می‌پرد. با ۵ بار پرش، چند متر جلو می‌رود؟ به کمک محور و با پرکردن جاهای خالی، پاسخ را پیدا کنید.

$$\frac{1}{7} + \frac{1}{7} + \frac{1}{7} + \frac{1}{7} + \frac{1}{7} = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$\underline{\hspace{2cm}} \times \frac{1}{7} = \underline{\hspace{2cm}}$$

۲- اگر آقای ناصری هر روز به جای استفاده از خودرو شخصی‌اش با مترو به محل کار خود رفت و آمد کند، روزی $\frac{25}{100}$ لیتر در مصرف بنزین صرفه‌جویی می‌کند. او پنجشنبه‌ها و جمعه‌ها سرکار نمی‌رود. در پنج روز کاری چند لیتر بنزین کمتر مصرف می‌کند؟ مانند نمونه $\frac{25}{100}$ ها را با رنگ‌های مختلف روی شکل رنگ کنید و جاهای خالی را پر کنید. پنج تا $\frac{25}{100}$ لیتر چند لیتر است؟

$$\frac{25}{100}$$

$$\frac{25}{100}$$

$$\frac{25}{100}$$

$$\frac{25}{100}$$

$$+ \frac{25}{100}$$

$$\underline{\hspace{2cm}} \times \frac{25}{100} = \underline{\hspace{2cm}}$$

۳- جرم بطری شیشه‌ای خالی $\frac{184}{1000}$ کیلوگرم است. جرم چهار بطری شیشه‌ای خالی چند کیلوگرم است؟

$$\frac{184}{1000}$$

$$\frac{184}{1000}$$

$$\frac{184}{1000}$$

$$+ \frac{184}{1000}$$

$$\underline{\hspace{2cm}} \times \frac{184}{1000} = \underline{\hspace{2cm}}$$

به عددهایی که در هم ضرب می‌شوند عامل‌های ضرب و به حاصل آنها حاصل ضرب می‌گوییم.

$$2 \times 3 = 6$$

مثال:

حاصل ضرب   عامل ضرب   عامل ضرب

به ضرب‌های بالا دقت کنید. بین تعداد رقم‌های اعشاری عامل‌های ضرب و تعداد رقم‌های اعشاری حاصل ضرب، چه ارتباطی وجود دارد؟

۴- مانند نمونه، ابتدا عامل‌های ضرب را به کسر تبدیل کنید و حاصل ضرب را به دست آورید. سپس، حاصل را به عددهای اعشاری تبدیل و جدول را کامل کنید.

تعداد رقم‌های اعشاری عامل اول	تعداد رقم‌های اعشاری عامل دوم	تعداد رقم‌های اعشاری حاصل ضرب	
$0/2 \times 0/4 = \frac{2}{10} \times \frac{4}{10} = \frac{8}{100} = 0/08$	۱	۱	۲
$0/3 \times 0/9 = \text{---} \times \text{---} = \text{---} =$			
$2/1 \times 0/4 = \text{---} \times \text{---} = \text{---} =$			
$0/13 \times 1/9 = \text{---} \times \text{---} = \text{---} =$			
$0/5 \times 0/42 = \text{---} \times \text{---} = \text{---} =$			
$0/6 \times 0/35 = \text{---} \times \text{---} = \text{---} =$			

بین تعداد رقم‌های اعشاری عامل‌های ضرب و تعداد رقم‌های اعشاری حاصل ضرب، چه ارتباطی وجود دارد؟

برای ضرب دو عدد اعشاری، ابتدا آن دو عدد را بدون توجه به ممیز در هم ضرب می‌کنیم و سپس با توجه به تعداد رقم‌های اعشاری عامل‌های ضرب، از سمت راست در حاصل ضرب ممیز می‌گذاریم.

کار در کلاس

حاصل ضرب عددهای زیر را بدون تبدیل به کسر به دست آورید.

$$\begin{array}{r} 4/5 \\ \times 3/9 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2/1 \\ \times 0/8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 12/4 \\ \times 3/5 \\ \hline \end{array}$$

فعالیت

حاصل ضرب‌های زیر را با ماشین حساب پیدا کنید. در مورد ارتباط و الگوی بین تعداد صفرهای عامل‌های ضرب و تعداد رقم‌های اعشاری آنها و تعداد رقم‌های اعشاری حاصل ضرب فکر کنید و پس از مشورت با هم کلاسی‌ها نتیجه‌گیری کنید.

$$1000 \times 0.002 =$$

$$100 \times 0.002 =$$

$$10 \times 0.002 =$$

$$0/004 \times 10 =$$

$$0/04 \times 10 =$$

$$0/4 \times 10 =$$

$$300 \times 0/3 =$$

$$300 \times 0/03 =$$

$$300 \times 0/003 =$$

نتیجه:

کار در کلاس

ابتدا جدول ارزش مکانی را کامل کنید. سپس، حاصل عبارت‌های زیر را به دست آورید.

دهگان	یکان	دهم	صدم	هزارم
	۰	۰	۰	۵
	۰	۰	۵	

$\times 10$
 $\times 100$
 $\times 1000$
 $\times 10000$

$$0.06 \times 50 =$$

$$2000 \times 0.3 =$$

$$100 \times 0.7 =$$

تمرین

۱- حاصل ضرب‌های زیر را پیدا کنید. سپس، آنها را به ترتیب از کوچک به بزرگ مرتب کنید.

$$0.3 \times 200 =$$

$$0.4 \times 500 =$$

$$0.5 \times 500 =$$

$$6000 \times 0.08 =$$

$$0.3 \times 0.7 =$$

$$0.2 \times 900 \times 0.6 =$$

۲- حاصل ضرب‌های زیر را پیدا کنید. قبل از پیدا کردن حاصل ضرب، پاسخ تقریبی را پیدا کنید و برای بررسی درستی ضربی که انجام داده‌اید، از آن استفاده کنید.

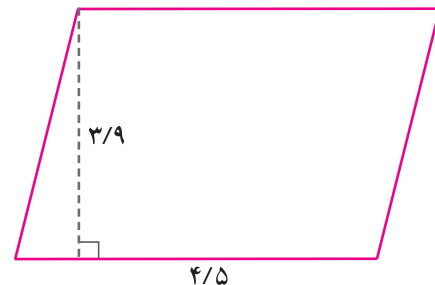
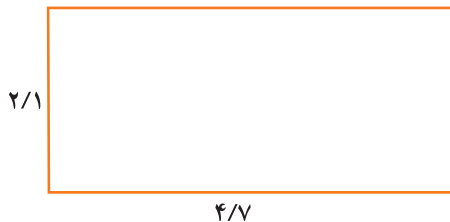
$$4/23 \times 21/9 =$$

$$5/2 \times 0.84 =$$

$$13/56 \times 15/73 =$$

$$8/9 \times 11/0.1 =$$

۳- مساحت شکل‌های زیر را پیدا کنید.

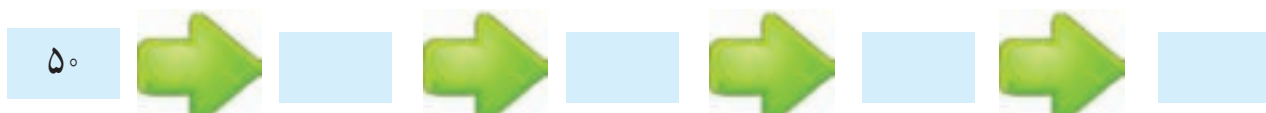

۴- آقای بهرامی از میوه‌فروشی خرید کرده است. با در نظر گرفتن **زیرمسئله‌های لازم**، حساب کنید که او چند تومان باید بپردازد.

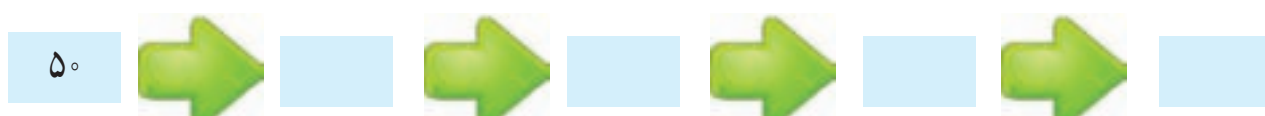
نام میوه	قیمت هر کیلوگرم به تومان	خرید به کیلوگرم
سیب	۲۵۰۰	۳/۴
پرتقال	۳۲۰۰	۵/۶
نارنگی	۴۳۰۰	۳/۷۵

۵- همه‌ی ماشین‌های زیر، عمل $\times 0/9$ را انجام می‌دهند. $0/9$ از یک کمتر است یا بیشتر؟ جا‌های خالی را پر کنید.

همه‌ی ماشین‌های زیر عمل $\times 1/1$ را انجام می‌دهند. $1/1$ از یک کمتر است یا بیشتر؟ جا‌های خالی را پر کنید.

در ماشین ضرب $\times 0/9$ حاصل ضرب‌ها از عددی که با آن شروع کردیم کوچک‌تر شد یا بزرگ‌تر؟
در ماشین ضرب $\times 1/1$ چگونه؟

۶- روی یک بطری یک لیتری آب، اطلاعات زیر نوشته شده است. اگر فردی در یک ماه ۳۰ بطری از این آب را بنوشد، چه مقدار از هریک از مواد زیر وارد بدن او می‌شود؟

مواد	مقدار (میلی‌گرم)
کلسیم	۹/۶
منیزیم	۲/۲
فلوراید	۰/۱۱
نیترات	۲/۵
سدیم	۴/۶

الف) کلسیم
ب) منیزیم
پ) سدیم

۷- مساحت مستطیلی $0/36$ متر مربع است. طول و عرض آن می‌تواند اندازه‌های مختلفی داشته باشد. حداقل دو مورد مثال بزنید و برای هر کدام از این مستطیل‌ها یک نمونه‌ی واقعی در زندگی نام ببرید.

مثال واقعی	مساحت (متر مربع)	عرض (با ذکر واحد)	طول (با ذکر واحد)
	$0/36$		
	$0/36$		

۸- برای هر حاصل ضرب، عامل‌های ضرب متفاوتی بنویسید.

$$\text{---} \times \text{---} = 0/4$$

$$\text{---} \times \text{---} = 0/4$$

$$\text{---} \times \text{---} = 0/4$$

$$\text{---} \times \text{---} = 7/2$$

$$\text{---} \times \text{---} = 7/2$$

$$\text{---} \times \text{---} = 7/2$$

مرور فصل

فرهنگ نوشتن

۱- چرا $\frac{6}{60}$ و $\frac{60}{600}$ با هم مساوی اند؟ توضیح دهید.

۲- برای انجام دادن جمع و تفریق دو عدد اعشاری، به چه نکته‌هایی توجه می‌کنیم؟ توضیح دهید.

۳- توضیح دهید که چگونه دو عدد اعشاری را در هم ضرب می‌کنیم.

تمرین

۱- در هر مورد کدام نوع نوشتن رایج‌تر است؟ آن را رنگ کنید.

- دمای اتاق $\left(\frac{28}{100}\right)$ ، $\left(\frac{28}{4}\right)$ است. - $\left(\frac{1}{4}\right)$ ، $\left(\frac{25}{100}\right)$ از گونی برنج مصرف شد.

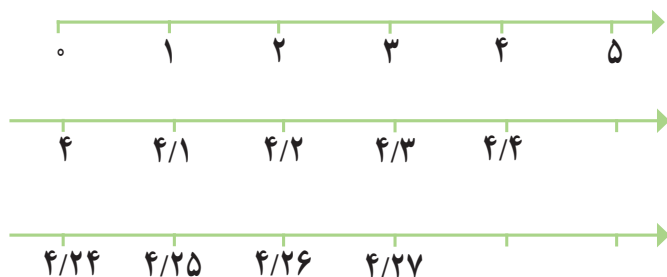
- آقای دیانت $\left(\frac{1}{5}\right)$ ، $\left(\frac{2}{100}\right)$ مال خود را به عنوان خمس پرداخت. - قدّ عمو $\left(\frac{176}{100}\right)$ ، $\left(\frac{76}{100}\right)$ متر است.

۲- عدد $\frac{3}{159}$ را به حروف بنویسید. _____

این عدد بین کدام دو عدد صحیح است؟ _____ به کدام نزدیک‌تر است؟ _____

- گسترده‌ی این عدد را بنویسید. _____

۳- جای تقریبی عدد $4/256$ را روی هر یک از محورهای زیر مشخص کنید.

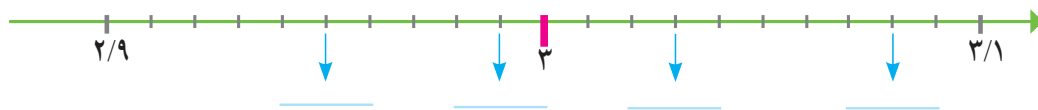

۴- در جاهای خالی عدد مناسب بنویسید.

$$(5 \times 1) + (6 \times 0/1) + (3 \times 0/01) + (9 \times 0/001) = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$(\underline{\hspace{1cm}} \times \underline{\hspace{1cm}}) + (3 \times 1) + (\underline{\hspace{1cm}} \times \underline{\hspace{1cm}}) + (\underline{\hspace{1cm}} \times \underline{\hspace{1cm}}) = 23/048$$

۵- در جاهای خالی عدد مناسب بگذارید.

۶- از کوچک به بزرگ مرتب کنید.

سه ششم ، $3/5$ ، $36/0$ ، سیصد و شش ، $3/61$ ، $36/0$

۷- ابتدا حاصل تقریبی عبارت‌های زیر را به دست آورید و سپس آنها را به طور دقیق محاسبه کنید. در آخر دو

عدد به دست آمده را با هم مقایسه کنید.

$$5/298 + 13/2 + 4/002$$

$$17/3 - 4/156$$

$$4/8 \times 3/025$$

۸- هر کدام از عددهای زیر چند برابر $427/0$ است؟

427 ، 4270 ، $4/27$ ، $427/0$

معما و سرگرمی

روی هریک از کارت‌های زیر یک رقم نوشته شده و یک کارت، مخصوص ممیز است.

بازی کنید.

□ □ □

الف) دو کارت و کارت ممیز را بردارید. نزدیک‌ترین عدد به یک را که مساوی یک نباشد، بسازید.

□ □ □ □

ب) این بار با سه کارت و کارت ممیز این کار را بکنید.

پ) عدد اولی به یک نزدیک‌تر بود یا عدد دومی؟ _____

□ □ □ □ □

ت) چهار کارت بردارید؛ کارت ممیز را وسط آنها بگذارید و نزدیک‌ترین عدد به 5^0 را بسازید.

ث) با سه کارت و کارت ممیز، کوچک‌ترین و با سه کارت و کارت ممیز، بزرگ‌ترین عدد ممکن را بسازید و اختلاف آنها را به دست آورید.

ج) $\frac{123}{1000}$ را با کارت‌ها بسازید و آن را به حروف بنویسید.

فرهنگ خواندن

تا پیش از اختراع عددهای دهدهی، هر واحد را به شصت قسمت مساوی تقسیم می‌کردند. بعد هم اگر لازم بود، هریک از آنها را به شصت قسمت کوچک‌تر تقسیم می‌کردند و همین‌طور ادامه می‌دادند؛ مانند تقسیم هر ساعت به شصت دقیقه و هر دقیقه به شصت ثانیه. در آن زمان، محاسبه کردن با این عددها کار بسیار مشکلی بود اما حدود ۶۰۰ سال پیش، یک ریاضی‌دان این مشکل را برای همیشه حل کرد. او هر قسمت را به جای اینکه به شصت قسمت تقسیم کند، به ده قسمت تقسیم کرد و جدول ارزش مکانی دهدهی را اختراع کرد. آیا مخترع عددهای دهدهی را می‌شناسید؟ او ریاضی‌دان و ستاره‌شناس بزرگ ایرانی «غیاث‌الدین جمشید کاشانی» است که به «الکاشی» معروف بوده است.